

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İbadet kelimesi, "abede" fiilinin mastarı olup "itaat etmek, boyun eğmek, tevazu göstermek, bağlanmak ve hizmet etmek" anlamlarına gelir. İbadet kelimesinin türediği "abd" kökü, şu anlamlara gelir: a- Hürün karşıtı olan köle, b- Boyun eğmek ve itaat etmek, c- Kulluk etmek, ilah tanımak, tapmak, d- Bir şeye bağlanıp, ondan ayrılmamak. Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere ibadet kelimesinin ifade ettiği esas manalar; "kişinin yüksek ve üstün birine karşı baş eğmesi, itaat etmesi, kendi hürriyetinden feragat ederek onun karşısında her türlü isyanı terk etmesi, tam bir bağlılıkla ona boyun eğmesidir." İşte bu durum, kulluk ve itaattir. İbadet, itaat etmenin bir çeşididir. Bu itaata müstahak olan da, hiç şüphesiz gerçek ma'bud olan Allah'tır. Çok ibadet edene âbid; kendisine ibadet edilene de ma'bud denir.

Dinî bir terim olarak ibadetin genel anlamdaki tanımı şudur: "Yapılması sevap olan, Allah'a yakınlık ifade eden, yalnız O'nun emirlerini yerine getirmiş olmak ve rızasını kazanmak niyetiyle yapılan, her türlü harekete ibadet denir."¹

Kur'anî kavramların içerisinde en önemlilerinden bir tanesi de hiç şüphesiz ibadet kavramıdır. Zira ancak ve ancak Allah'a ibadet etmek insanın temelde yaratılış gayesidir. Nitekim Allahu Tealâ şöyle buyurmaktadır:

"Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (51 Zariyat/56)

Bu önemine binaen ibadet kavramı Kur'an'ı Kerim'de isim, fiil ve mastar şeklinde 256 defa geçmektedir. Bununla beraber ne üzücüdür ki, ibadet kavramı da tahrif edilen, içi boşaltılan kavramlar kervanına katılmıştır. Özellikle Mürcie akîdesinin günümüzde yaygınlaşmasından sonra ibadet denilince ilk akla gelen namaz, oruç, hacc gibi fiili ibadet türleri akla gelmekte, ibadet kavramı oldukça sınırlı bir alanda tutulmaktadır. Halbuki Kur'an'ı Kerim'de ibadet kavramının en önemli içeriklerinden bir tanesi de hiç şüphesiz itaat etmek, tevazu göstermek ve boyun eğmektir. Kur'an'ı Kerim'de ibadet kelimesinin itaat kelimesi ile eş anlamlı kullanıldığı bir çok ayet vardır. Allahu Tealâ şöyle buyurmaktadır:

"Ey Adem oğulları, Ben size şeytana ibadet etmeyin, o size açık bir düşmandır, diye and vermedim mi?" (Yasin Suresi: 36/60)

Bu ayette Allahu Tealâ, dünyada şeytana ibadet yani itaat eden, şeytanın yolundan gidip ona tabii olan kimselere seslenmektedir. Bu ayete ilişkin Eb'ul Ala El'Mevdudi "Kur'an'a Göre Dört Terim" isimli muhteşem eserinde şöyle demektedir:

"Açıkça görülen şudur ki: Hiç kimse bu dünyada şeytanı ilah tanımaz. Bilakis, bütün gücüyle ona lanet eder ve onu kendisinden uzaklaştırmaya gayret eder. Bunun için Allahu Tealâ'nın kıyamet gününde insanoğluna yükleyeceği suç, dünya hayatında şeytana ibadet etmeleri değil, onun emrine itaat etmeleri, hükme tabii olmaları ve gösterdiği yollara da süratle koşmaları olacaktır."²

Bu ayetin tefsirinde İbn-i Kesir şöyle demektedir:

"Bu ifade şeytana tabii olan insanoğlundan kafir olanlara şiddetli bir seslenmedir. Halbuki şeytan insanoğluna karşı çok açık bir düşmandır."³

Yine Kurtubi bu ayette geçen "ibadet etmeyin..." nehiy ifadesini çok açık bir şekilde itaat ile ilişkilendirmiştir:

*"-Ey ademoğulları! Şeytana ibadet etmeyin- Yani bana isyanı gerektiren hususlarda ona itaat etmeyin-"*⁴

Bu konuda diğer bir ayet ise, Mü'minun Suresi'nde geçmektedir. Allahu Tealâ şöyle buyuruyor:

"Onun için: 'Biz, kavimleri bize ibadet ederken, bizim gibi bu iki insana inanır mısınız?' dediler."

¹ İbadet kavramı hakkında daha geniş bilgi için Ebu'l Alâ El'Mevdudi'nin "Kur'an'a Göre Dört Terim" isimli eserine müracaat ediniz.

² Kur'an'a Göre Dört Terim, sy: 87

³ İbn-i Kesir Tefsiri, 12/6762

⁴ El'Camiu Li Ahkam, 14/437

(Mü'minun Suresi: 23/47)

Bilindiği üzere Firavun İsrailoğullarına karşı büyük bir zulümle muamele ediyordu. Allahu Tealâ Firavun'un İsrailoğullarına karşı bu zulmüne dair şöyle buyurmaktadır:

"Hem hatırlayın ki, bir zaman sizi Firavun'un ailesinden kurtardık. Size azabın en kötüsünü reva görüyor, oğullarınızı boğazlıyor ve kızlarınızı sağ bırakıyorlardı. Ve bunda size Rabbiniz tarafından büyük bir imtihan vardı." (Bakara Suresi: 2/49)

Bu şartlar altında İsrailoğulları'nın Firavun'a karşı sevgi beslemeleri, O'na kıyam ve secde etme şeklinde bir ibadet sunmalarını düşünmek mümkün değildir. Bilakis burada Firavun'un "...kavimleri bize ibadet ederken..." sözü, İsrailoğullarının isteyerek ya da istemeyerek itaatini ifade etmektedir. Nitekim İmam Taberi bu ayetin tefsirinde şöyle demektedir:

*"-Biz kavimleri bize ibadet ederken...- Yani itaat ediyorlar, Firavun'a karşı zillet gösteriyorlar, emrini harfiyen yerine getiriyorlar, O'na boyun eğiyorlar. Araplar arasında hükümdara itaat eden herkes hakkında hükümdarın kulu sözü kullanılır."*⁵

İtaat kavramı hakkında bu kısa bilgidен sonra diyebiliriz ki, Allah'a ibadet ancak ve ancak O'nun indirdiği hükümlere itaat etmekle mümkündür. Fertlerin ve toplumların, sosyal hayatlarında Allah'ın indirdiği hüküm ve yasalara itaat etmeleri O'na ibadet etmelerinin apaçık bir göstergesidir. Bununla beraber yeryüzünün neresinde olursa olsun fertler ya da toplumlar Allah'ın indirdiği kanun ve yasaları terkederek, parlamentolarda vaaz edilmiş beşer ürünü kanun ve yasalara itaat ederlerse bu da yine apaçık bir şekilde Allah'tan başkasına, kulların kendileri gibi kullara ibadet etmelerinin en açık göstergesidir. Bu zikrettiklerimizin en önemli delili ise Allahu Tealâ'nın şu ayetidir:

"(Yahudiler) Allah'ı bırakıp bilginlerini (hahamlarını); (hristiyanlar) da rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i (İsa'yı) rabler edindiler. Halbuki onlara ancak tek ilâha kulluk etmeleri emrolundu. O'ndan başka tanrı yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır." (Tevbe Suresi: 9/31)

Bu ayette Allahu Tealâ ehli kitabın din adamlarını rab edindiklerini bildirmektedir. Bilindiği gibi kitap ehli putperest bir topluluk olmayıp, Allah'tan başkasına secde etme, kurban kesme gibi fiili bir ibadet eylemi yöneltmemektedirler. Aynı şekilde din adamlarının gökyüzünü ve yeryüzünü yarattıklarına, semadan su indirdiklerine inanmamaktadırlar. O halde burada şöyle bir soru gündeme gelmektedir: Acaba kitap ehli olan kimseler din adamlarını nasıl rab edindiler? Diğer bir ifadeyle hangi fiillerinden dolayı, Allahu Tealâ onları böyle büyük bir suçla suçlamaktadır? Bu konuda en net bilgi bize hiç şüphesiz Resulullah (s.a.v)'den gelmektedir. İbn-i Kesir bu ayetin tefsirinde şunları kaydetmiştir:

İmam Ahmed, Tirmizi ve İbn-i Cerir'in muhtelif kanallardan olmak üzere Adiyy b. Hatem (ra.)'den rivayetlerine göre Allah Rasulü'nün daveti ona ulaştığı zaman O Şam'a kaçmıştı. Adiyy, cahiliyye devrinde hıristiyan olmuştu. Kız kardeşi ve kavminden bir gurup esir edildiler. Sonra Allah Rasulü kız kardeşine ihsanda bulundu ve ona hediyeler verdi. O da kardeşine dönerek onu İslam'a ve Allah Rasulü'nün yanına gelmeye teşvik etti. Adiyy Medine'ye geldi. Kabileleri Tayy içinde reis olup, babası Hatem Et'Tai, çömertliği ile bilinen birisi idi. İnsanlar onun geldiğini haber verdiler. Adiyy, boynunda gümüşten bir haç olduğu halde Allah Rasulü'nün yanına girdi. Allah Rasulü "Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, rahiplerini rabler edindiler" ayetini okudu. Adiyy b. Hatem der ki: Ben: "Onlar, din adamlarına ibadet etmediler" dedim. Resulullah buna karşılık: "Evet, onlar onlara helali haram kıldılar, haramı da helal kıldılar. Onlarda kendilerine uydular. İşte onların onlara ibadeti budur." dedi.

Huzeyfe, İbn-i Abbas ve başkaları "Muhakkak ki, yahudi ve hıristiyanlar din adamlarının helal ve haram kıldıkları şeylerde onlara tabii olmuşlardır" demişlerdi. Süddi ise: "Onlar insanları nasihatçi kabul ettiler, Allah'ın kitabını ise terk edip arkalarına attılar." demiştir.⁶

İbn-i Teymiyye Ebu'l Bahteri'den bu ayet hakkında şu sözü rivayet etmektedir:

"Onlar din adamlarına namaz kılmadılar. Şayet din adamları onlara ruku ve secde etme şeklinde

⁵ Taberi Tefsiri, 18/19, Bu ifade Mevdudi'nin "Dört Terim" isimli eserinden alınmıştır. Sy: 86

⁶ İbn-i Kesir Tefsiri, 7/3456

kendilerine ibadet etmelerini emretseydi ehli kitap din adamlarına bu noktada itaat etmezlerdi. Ancak Allahu Tealâ'nın haram kıldıklarını helal, helal kıldıklarını da haram tanımları hususunda kendilerine itaat edilmelerini emrettiler, onlarda bu emre itaat ettiler. İşte onların din adamlarını rab edinmeleri bu şekilde olmuştur.”⁷

Bagavi, bu ayetin tefsirinde ehli kitabın, haham ve rahiplerine secde ve rukû şeklinde bir ibadetlerinin olmadığını söyleyenlere şöyle cevap vermektedir:

“Onlar Allah’a karşı gelerek din adamlarının helal gördüklerini helal, haram gördüklerini haram kabul ederek onlara itaat ettiler. İşte böylece rab edindiler.”⁸

Kurtubi şöyle demektedir: “Bu buyruk ile ilgili Mean’il Kur’an’a dair eser yazanlar derler ki: Onlar alimlerin ve rahiplerin her hususta itaat ettiklerinden dolayı onları rabler konumuna çıkardılar.”⁹

Yine aynı ayetle ilgili Seyyid Kutub şöyle demektedir:

“Çünkü onlar dini emirlerini alim ve rahiplerinden alıyorlar, onlardan aldıkları emirlere itaat ediyorlar ve tabii oluyorlar. İbadet ve itikat bir tarafa böyle bir fiil bile failini müşrik yapmaya kafidir. Allah’a ortak koşmak, sadece yasama hakkını Allah’tan başkasına vermekle de tahakkuk eder. Böyle bir fiil sahibini müşrik yapmaya kafidir.”¹⁰

Yine Seyyid Kutub bir başka yerde şöyle demektedir:

“Dilleri ile Allah’tan başka ilah olmadığını ve Muhammed’in (s.a.v) Allah’ın kulu ve rasulü olduğunu söyleyip bireysel davranışlarda, arınma, evlenme, boşanma ve miras gibi konularda Allah’ın vahyine tabii oldukları için kendilerini müslüman diye isimlendirenler, bununla beraber bunun dışındaki konularda Allah’ın kitabına göre şekillenmemiş kanun ve nizamlara itaat edenler... Allah kitabında izin vermediği halde Allah’ın kitabına muhalif olan yasalara ve kanunlara itaat edenler... İsteyerek veya istemeyerek bu çağdaş putlarının kendilerinden istedikleri görevleri yerine getirme noktasında tüm değerlerini feda edenler... Bu kutsal değerleri ile çağdaş tağutların istekleri çeliştiği zaman Allah’ın emirlerini kulak arkası yapıp bu çağdaş tağutların emirlerini yerine getirenler... Evet, kendilerini müslüman ve Allah’ın dinine mensup zannedip de tüm bu fiilleri yapanlar, kafalarını yastıklarından kaldırıp bir an önce uyanmak ve ne kadar büyük bir şirk bataklığının içinde olduklarını görmek zorundadırlar.

Şirk ve müşriklik, rabb’lik noktasında Allah’tan başka bir rabb’in yaratan, rızık veren, öldüren vb. varlığına inanmakla ortaya çıkmaz. Allah ile beraber veya Allah’ın dışında başka rabb’lerin hakimiyetine inanmak da şirkin en bariz örneklerindendir.

O halde yeryüzünün doğusunda ve batısında yaşayan tüm insanlar, yaşantılarında yetkiyi kime verdiklerine, kime uyduklarına, kime itaat edip, kime boyun eğdiklerine, kimin emrine uyup sözünü dinlediklerine bir baksınlar... Şayet tüm bu konularda sadece Allah’a itaat ediyorlarsa Allah’ın kendisinden razı olduğu dine, İslam’a mensupturlar. Yok şayet bu konularda Allah’tan başkasına tabii oluyorlarsa Allah korusun onlar tabii oldukları tağutların dinine mensupturlar.”¹¹

İslam Şehidi Abdullah Azzam bu konuda şöyle demektedir:

“Bilinmelidir ki; İbadet kanunlar, yasalar, haramlar ve helallerden meydana gelmektedir. Bu kanun ve yasalar şayet Allah’tan alınırsa o zaman ibadet Allah için yapılmış demektir. Şayet bu yasalar beşer tarafından düzenlenmiş ise ubudiyyet yani ibadet beşeredir. Velew ki insanlar namaz kılsalar, oruç tutsalar ve dini vecibelerini yerine getirir de dahi... Bu çok açık ve kesin olan konudur. İçinde tereddüt yoktur. Tüm Alimler şu konuda ittifak etmişlerdir: “Kim ki haramı helal yaparsa kafir olur ve yine kim ki helalı haram yaparsa da yine kafir olur.”¹²

İbadet kavramının itaat kavramı ile direkt ilgisini bu şekilde açıkladıktan sonra burada İbadetin

⁷ Mecmuu’l Fetava, 7/76

⁸ Bagavi Tefsiri, 3/285

⁹ El’Camii Li Ahkam, 8/198

¹⁰ Fi’Zilal’il Kur’an 7/264

¹¹ Fizilal’il Kur’an 9/89

¹² Abdullah Azzam’a Göre Hakimiyetin Mefhumu, sy: 10

kısımları üzerinde de bilgi vermemiz yerinde olacaktır. Genel olarak İslam alimleri ibadet kavramını üç kısma ayırmışlardır.

1- Kalbi İbadet: Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah'ın kulu ve rasulü olduğuna kalben inanmak, Allah'a tevekkül etmek ve buna benzer ibadet türleri kalbi ibadet kısmına girmektedir.

2- Kavli İbadet: Kavli ibadet dil ile yapılan bir ibadet çeşididir. Tevhid kelimesini ikrar etmek, zikir, tesbih, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak gibi dil ile yapılan bütün ibadet çeşitleri kavli ibadet kısmına girmektedir.

3- Ameli İbadet: Ameli ibadet ise, fiillerle yapılan ibadet çeşididir. Namaz kılmak, zekat vermek, oruc tutmak, hacca gitmek, Allah'ın indirdiği kanun ve yasalara göre hayatı tanzim etmek, beşer ürünü kanun ve yasaları reddetmek gibi tüm fiili ibadetler ameli ibadet kısmına girmektedir.

Son olarak üzerinde durmak istediğimiz konu ise, ibadetin kabul şartlarıdır. İslam alimleri ibadetin kabul olunabilmesi için iki şart öne sürmüşlerdir. Bu iki şart ihlas ve ittibadır. Yani bir ibadetin Allah katında kabul edilebilmesi için öncelikle yapılan o fiilin ancak ve ancak Allah rızası için yapılması gerekmektedir. Yapılan ibadette kesinlikle Allah'tan başkasının rızası aranmamalı, nam salmak, şöhrat kazanmak ya da riya ve gösteriş için ibadet yapılmamalıdır. Allahu Tealâ şöyle buyurmaktadır:

“Oysa onlar, (Hanifler) İslama bağlanarak dini yalnız Allah'a has kılarak O'na kulluk etmek, namazı kılmak ve zekatı vermekle emrolunmuşlardı. Dosdoğru olan din de budur.” (98 Beyyine/5)

Bununla beraber yapılan bu ibadet Allah'ın kitabına ve Rasulü'nün sünnetine uygun olmalıdır. Zira Allah'ın kitabına ve Rasulü'nün sünnetine uygun olmayan her iş bid'at olup reddedilmiştir. Allahu Tealâ şöyle buyurmaktadır:

“De ki; Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (3 Al-i İmran/31)

Yine aynı konuda Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır: “Kim bizim emrimize uymayan bir iş yaparsa, o iş kendisinden reddedilmiştir.”¹³

Şunu iyi bilmemiz gerekir ki, ibadet sahih bir akîdenin gıdasıdır. Akîdesiz ve ibadetsiz bir toplumun hayvan sürülerinden bir farkı yoktur. Susuz kalmış bir ağaç nasıl kurumaya mahkum ise akîdesiz ve ibadetsiz bir toplumda yok olmaya mahkumdur. Zira ibadet kişiyi yaratılış gayesi gereği asli kimliğine döndürür. Bunun için bizlere düşen ibadet kavramını en sahih anlamıyla öğrenip, Allah'ın istediği şekilde, O'na layıkıyla ibadet etmemizdir. Fertlerin ve toplumların kurtuluşu ancak bu şekilde mümkün olacaktır.

¹³ Muttefekuun Aleyh